

Radzyń Chełmiński ^[1]

Submitted by admin on Sun, 2016-04-10 22:40

Radzyń Chełmiński – miasto z 1,4 tys. mieszkańców, położone w ziemi chełmińskiej. Po raz pierwszy zostało wymienione w 1015 roku jako zdobyte przez wojów Bolesława Chrobrego na Prusach. Na początku XIII wieku Radzyń był silnym ośrodkiem administracyjnym należącym do diecezji mazowieckiej. W 1224 roku gród radzyński od synów wojewody mazowieckiego Krystyna nabył biskup pruski Chrystian, który w 1231 roku przekazał go Krzyżakom. Prawdopodobnie w 1234 roku doszło do lokacji miasta. W 1285 roku komtur krajowy ziemi chełmińskiej Konrad von Thierberg odnowił przywilej lokacyjny dla miasta, wydany wcześniej przez mistrza krajowego Hermana von Balka. W XIII wieku w ziemi chełmińskiej było kilka powstań plemion Prusów, podczas których kilkakrotnie dochodziło do oblężenia miasta oraz dwukrotnie do jego zdobycia. W 1440 roku miasto przystąpiło do Związku Pruskiego. Po wybuchu wojny trzynastoletniej w 1454 roku miasto i zamek zostały przejęte przez Związkowców. Ostatecznie po II pokoju toruńskim w 1466 roku miasto przyłączono do Korony. W 1575 roku Radzyń został strawiony przez pożar. Kolejne stulecie przyniosło czas wojen szwedzkich, które zniszczyły cały kraj, w tym również Radzyń. Od tamtego czasu datuje się upadek miasta i jego znaczenia. W 1772 roku miasto znalazło się w zaborze pruskim, administracyjnie podlegając rejencji kwidzińskiej. Wyzwolenie miasta spod jarzma zaborcy nastąpiło w 1920r.

Spacer po Radzynie rozpoczynamy od rynku miasta – placu Towarzystwa Jaszczurczego. Wychodzimy z rynku przez północno – zachodni narożnik ul. Waryńskiego. Po chwili dochodzimy do strugi, odwadniającej zanikające jezioro Zamkowe. Za mostkiem po lewej stronie gładz narzutowy z wrytym herbem miasta Radzyna i datą roczną 1593. Przed nami po lewej stronie malowniczo położone ruiny potężnej krzyżackiej warowni. Monumentalny zamek został wzniesiony w latach 1281 – 1320 z przeznaczeniem na siedzibę komtura radzyńskiego. Był jednym z wielu zamków w ziemi chełmińskiej lecz jego walory obronne górowały nad innymi. Całość składała się z 3 części: przedzamczycy wschodniego i południowego oraz z zamku głównego. Zamek dookoła był otoczony mokrą fosą, nawadnianą z jeziora Zamkowego. Wjazd do zamku głównego odbywał się od południa poprzez zwodzony most na fosie i budynek przedbramny. Zamek główny został założony na planie prawie idealnego kwadratu o bokach bliskich 52 metrów. Posiadał cztery skrzydła i wiążące je narożne wieże. Fundamenty, mury piwnic a także częściowo mury obwodowe zostały zbudowane z kamienia narzutowego, pozostałe z cegły. W narożniku północno – zachodnim znajdowała się potężna wieża sygnalizacyjno – obronna o czym świadczą pozostałości podstawy o średnicy 12 metrów. Krzyżacka załoga zamku, po bitwie grunwaldzkiej w 1410 roku, krótko stawiała opór wojskom królewskim, aczkolwiek była odpowiednio zaopatrzona. Rok później załoga królewska skutecznie odparła szturm krzyżacki. Po I pokoju toruńskim wojska królewskie opuściły zamek. Podczas wojny trzynastoletniej 19 lutego 1454 roku zamek zdobyły wojska Związku Pruskiego, a podczas kolejnego oblężenia zamku przez Krzyżaków w 1456 roku nie dopuścili do jego zdobycia. Po 1466 roku warownia była własnością królewską. W czasie ostatniej wojny polsko – krzyżackiej w latach 1519 – 1521 zamek stanowił kwaterę wojsk polskich. Do obecnych czasów dotrwała zaledwie część dawnego założenia obronnego m.in. prawie w całości południowe skrzydło z 2 narożnymi wieżami, partie murów obwodowych, część piwnic oraz prawie w całości zachowane zarysy murów przyziemia. Ruiny zamku przyciągają nie tylko

fotografików ale i filmowców m.in. wnętrza zamkowe zostały wykorzystane podczas kręcenia filmu przygodowego „Pan Samochodzik i Templariusze” według powieści Z. Nienackiego, ze Stanisławem Mikulskim w roli głównej. Tajemnicze znaki Templariuszy można oglądać do dziś. Wracamy do rynku, z którego wychodzimy ul. Dąbrowskich. Przy końcu ulicy po jej prawej stronie wznosi się ładna bryła gotyckiego kościoła farnego św. Anny. Kościół wzniesiono z cegły w latach 1310 – 1340. Jest to budowla ceglana, orientowana. Ołtarz główny barokowy z obrazami : Koronacja Matki Boskiej oraz Zwiastowanie, są otoczone rzeźbami świętych: Andrzeja, Grzegorza, Jana Nepomucena i Jana Ewangelisty, Franciszka Ksawerego, Grzegorza oraz Stanisława. Wewnątrz późnorenesansowa kaplica Przemienienia Pańskiego zwana, również kaplicą Dąbrowskich z 1587 roku, której wnętrzu oddziela misternie kuta krata renesansowa z 1587 roku. Kościół posiada bardzo ładne gotyckie portale wejściowe: w kruchcie południowej, przy wejściu z prezbiterium do zakrystii oraz z prezbiterium do pomieszczenia pod wieżą. Świątynia posiada bardzo bogate wyposażenie, głównie z XVII i XVIII wieku. Opuzczamy kościół udając się ul. Kazimierza Jagiellończyka do kolejnych obiektów. Po lewej stronie najpierw dom młynarza, a później ceglany młyn z przełomu XIX i XX wieku. Trzymamy się ul. Kazimierza Jagiellończyka, mijając z lewej ul. Nowickiego Albina, następnie z prawej ul. Gumowskiego Mariana. Dochodzimy do cmentarza, na którym znajduje się kolejny obiekt historyczny – gotycka kaplica cmentarna św. Jerzego z XIV wieku. Pierwotną kaplicę ufundował w 1285 roku mistrz krajowy Konrad von Thierberg. Kaplica jest murowana z cegły, orientowana. Wewnątrz ołtarz główny rokokowy z 2 połowy XVIII z rzeźbami : Matki Boskiej z Dzieciątkiem w otoczeniu świętych: Antoniego i Jana Nepomucena oraz niewiast i aniołków. W 1851 roku kaplicę odnowił ksiądz Samplawski, ówczesny proboszcz radzyński. Naprzeciwko cmentarza na Zielonym Wzgórzu znajduje się klasycystyczny dworek drewniany, otynkowany, z przełomu XVIII i XIX wieku. Wewnątrz tzw. komin butelkowy. I tu kończymy nasz spacer.